

pedes sequitur præsyllaba, quæ partem terminat orationis, ut est in primo versu primo libro. Anecdotes:

Arma virtutumque cano, Troja qui primus ab oris.

Sed haec in metro. Nam prosa his tribus punctis hoc modo distinguitur: *Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, et in via peccatorum non stetit, et in cathedra pestilentie non sedet.* Non ergo in remini quod in medio sensu notam acutum accentus facient, quam, ut ab eruditis didici viris, his tribus punctis tres aptantur accentus, id est usque ad medium totius sententiae sensum, gravis; in medio quoque tantummodo sensu, acutes; deindeque usque ad plenum sensum, circumflexus. Ita ut nec ante acutum sit circumflexus, nec post acutum sit ullo modo gravis. Hoc autem omnino a lectore observandum est, ut in medio solummodo totius dictionis sensu, vox ipsa paulo eminentius elevetur, et ante elevationem per singula subdistinctionis puncta gravetur, atque post predictam elevationem per singula puncta circumflexatur, hinc ille sensu quædam. Donatus tractat in accentuum ratione: Ait enim inter cætera monosyllaba, quæ corruptam vocalem habent, actio accentu pronuntiandas, ut *six, pas, nix, nux;* quæ vero productam vocalem habebunt, circumflexo accentu pronuntiabimus, ut *res, dos, spes.* In medio quoque dictionis sensu non ultimam syllabam acuendam, quod ars non nisi in pœnis discretionis causa sinat, sed totum illam partem orationis, quæ ultima fuerit, altius exauandam vel gravandam vel circumflexendam dicimus, salve unicuique parti et præsyllabe suo naturali sono. In interrogationibus autem atque percontationibus vox legentis necesse est acutatur, sed pando vehementer quam in acto accentu. Haec nota interrogandi, haec percontandi, haec negandi. Inter percontationem autem et interrogationem hoc veteres, Augustino teste, interesse dixerint, quod ad percontationem multa responderi possunt, ad interrogationem autem, sicut non, sicut etiam. Verbi gratia,

A percontando legimus: *Quia accusabilis aduersus electos Dei.* Illudque quod sequitur sono interrogantis premissiatur. *Dens qui justificat ut tacere responderetur, non.* Itemque percontando: *Quis est qui condamnet?* Interrogando quod sequitur, *Christus Jesus, et cetera aspergit pro nobis non responderetur, non.* Dictæ autem positurae, vel quæ punctis posita adnotantur, vel quæ ubi vox propter heterovalium distinctionis deponendo vel gravatur, vel exigitur, vel circumflectitur; nota vero ejus vocabulum est *greci verba* necesse est jungat male disjuncta, et anterulit. Apostrophos autem separat male confundit, ut *conspicitur sus.* Sed è hoc non est prætermissendum, quod propter inertes lectores inveniuntur in quando syllabæ, aliquando pedes in presa notati, ut *Edom, ecclæ, attar, imber, ill'cer, quinque, Heremias, Isaias, tricidæ, addicil, revera, padicus, et alii.* Haec vero Administratio ratissime in libro invenitur veteribus. O domine mi, ecce quod rogasti, nec brevius, nec apertius scribere potui; remanente videatur fuit rusticus et insipient, quod quantum ad perficiam legendi attinet, sufficiente haec: tenui sonus vocis deest, quis in variis punctis et notis varius esse debet, ne circa quod scripsi non vobis. Sane occulis sanctæ individualitate Trinitatis solummodo patet, quod similitudin vestre pleniter filiali indagine pandere non valeo, vel quantum precebus in vestris confido, vel quantum ego ipse vestrini memor existo, et patri commendo Leoni, certisque qui sunt apud vos fratribus, deprecans per communem Redemptorem, ut vel mei semel sint memores Dñm orando. Mementote nihilominus flagito omnium fratrum hic degentium, ut orationibus vestris a malis omnibus tueantur, in bona devotione consolidentur, et spel fideique atque charitatis gemmis ornentur. Concedat vobis pia Omnipotentis miseratione cunctos subriendium delictorum laqueos evadere, et per viam salutis mente devota currere, consummatoque cursu tramite recto ad celestia regna transire.

EPISTOLA

LAMBERTI PULTARIENSIS MONACHI

AD ALBERICUM ABBATEM

De recta legendi ratione.

Domino abbati Alberico et fratribus qui secum obseruitur, ore balbutienti, ut potè edentibus, ipsam docerem Minervam. Sed tamen ne forte opinaremini me non ex veritate ignorantiae, non ex paupertate intellectus, sed potius ex ignavia vel contemptu vestram repudiisse petitionem, ex his, quæ vel a magistris didici, et vix recolligere potui, vel ex longo usu retinui, quedam pavida manu temerarius scriptor sicut in Psalterio, subnotare studui, vos amicos nostros insipientiae supportatores arbitratus, non

subsannatores, quorum si qua placent. Dei ex merito
vestro misericordiae; si qua vero displicant, errori
meo imputate: et tamen, si factus sum insipiens,
vos me coegistis. Dicimus itaque usque modo, quan-
quam rectius videremur antepenultimam acuere; di-
cimus aliquo modo, quoquo modo, quoniam modo,
quodam modo, nullo modo. Est enim, dicens Pris-
cianus, quando duas partes pro una accipiuntur, in
diversis significationibus adverbiorum, ut ullomodo,
nullatenus, omnino, usquemodo, et cetera hujus-
modi. Dicimus alicujus, et alicujusmodi, nulliusmodi,
istiāmodi, altius, prōinde, exinde, abinde, ultimā
abintus, dēintus, dēintro, dēoris, dōris. Dicit enim
Priscianus, quia cum apud Graecos praepositio com-
posita est cum dictionibus quibusdam penultimam
habentibus acutam, antepenultimam eam idem ta-
lum, semper acutam, facit. Apud nos in uno idem in
solo adverbio non solet facere, scilicet antepenulti-
mam agnoscere, ut inde, dēinde, statim, dōminus, abin-
sus, dēintus, dēintro, dēbris, dōbris, amodo, et cetera, ne si gravetur praepositio, et non acuta-
tur, per appositionem putetur esse ante adverbium,
quod fieri non licet. Ex his vel supradictis potest
colligi, qualiter usquemodo debet acceptari. Et no-
tate quod in quibusdam usus, in quibusdam
prævalat, in quibusdam vero usus, et ratio, et aucto-
ritas convenient. Dicimus autem in uno quidam
enimvero. Sed quia in usu minime vacillante, nec
auctoritas suffragatur, nec firma ratio, vestro relin-
quo judicio vel excellenti ingenio. Dicimus équidem,
quandōquidem, quoniāquidem, átibi, ástubi, ábiubi,
úbinam, quisnam, quinam, ubi non levissis syllabica
videtur epentesis, ut in quibusdam nominibus et
pronominibus et adverbii invenitur. Dicimus quam-
brem; átamen, sedam, illam, sequendo, né-
quando, aliquando, primi temporelli ad-
verbio, quod est avendo, composita sunt, siquando,
néquando, aliquando que, ut dicit Priscianus, ante-
penultima, quoniam, ne duas partes esse pu-
tentur divisæ, et differre causa ad aliquantum, quod
consimilem sonum habere videntur, acutur penul-
tima in aliquando. Dicimus quādā, tamē, ali-
quādā, tantā, tantā, tantā, tantā, multā, multā, si-
quōminus, peccōminus, nihilāminus, multōminus,
tantōminus, quādāminus, quādā, plurōpus, aliō-
quin, etc. Dicimus prop̄modum, alphabētum, int̄s̄,
int̄s̄, interest, monarchia. Dicimus tamē neomēnia, sce-
nēptis, cor̄tex, pedomēma, ad similitudinem La-
tinorum nominum, in quibus raro invenitur i voca-

lis longa ante et vel aliena vocem, quoniam i. quod
est apud Græcos in hujusmodi dictionibus in i longa
cum apud nos debeat mutari. Ipsi enim dicant *tra-
gedeia, comediea, Alexandreia*, pro quo apud nos ei
mutata in i longa, debemus dicere *tragedia, Alexan-
dria* etc. i producta : sed sequimur interdum in
hoc Latinos poetas, qui in hoc more suo i correpta
protulerunt, ut Horatius.

Effutare leyes indigna tragédia versus

Et Juvenalis :

*ALTEUS.... Namque comédia mimus
Quis melior plorante gula?*

*Emendatur in Psalterio : dirumpamus et diripiatis,
et sublata ; nam teste Prisciano, licet dis et di pre-
positiones, quæ non nisi composite inveniuntur,
habeant eamdem significationem, tamen dis non
ponitur, nisi quando sequitur e, vel s, vel e, vel p,
vel t, in loco consonantis, ut discubito, difeso,
dispergo, distrahō, disingo ; allis vero quibuscumque
consonantibus sequentibus, di proponitur, et
dimitto, diduco, digero, diluo, dirimo, diruo, dirumpo,
dirigo. Isidorus in libro Etymologiarum dicit Sichem
Samaritanum, quæ Latine et Græce Sychima vo-
luit, alicavit Emor, appellavitque eam nomine
Sichem filii sui. Ipsa est nunc Neapolis civitas Sa-
maritanorum : quod nomen per ubique in historia
scriptum invenimus. In his vocabulis, scilicet cassis
et pellicanus in plerisque antiquioribus libris et
geminatam invenimus : sed hæc ipsa geminatio an
ex ipsorum nominum creatione fieri debeat, non
legimus. Hæc taillummodo de his in Etymologiarum
suarum libro dicit Isidorus. Pelicanus est avis Egyp-
tia, habitans in solitudine Nili, fluminis, unde et
nomen sumpsit, nam Canopus dicitur Egyptus. Ne-
ctenus de vocabulis. Item idem cum de aromatis
arboribus tractaret : Cassia, inquit, nascitur in Ar-
bia, virga robusti oorticis et purpurea, folijs et pi-
peris omnibus amplius. Hæc qualiaenque sic et in
Psalterio ex aliis vestri languida scientiæ, que
quasi extorsitis, cum non obdiren, sumi, si non dis-
plicenter interimi, astimatis : et si quid nobis alia
aliquid virtus illuxerit, hæc, quiesco, nostra, in
non nostra, his quia per nos recenta, penitus ab-
radere non differatis, ne forte aliquujus sinceritatem,
quod absit, fiant accescere. Valete, et vobis inter
Scyllam et Charibdim navigantibus, sed præ nimia
tempestate vix remigare suoscentibus, orationis et
consilii vestri iniqua subvenite ne absorbeamur.*